

Эхэ найхан нютагаа эд хамта мандуулаа!

БУРЯАД ҮНЭН

1996
ОКТАБРИН
8
Намарай дунда улаагшан
тахяа
барын 26
ВТОРНИК
гарагай 3
№192 (19532)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

1921 оной
декабриин 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮДЭЛМЭРИИН ДОЛООН ХОНОГ

Нийтэ республиканска хэмжээ ябуулга гэхэдэ, октябриин 7-ноо 12 хүрэтэр гүрэнэй налогой инспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска семинар.

Буряад Республикын Президент Правительство Түрүүлэгшэ А. В. Потапов Россин Федеральна Сулганаанай Федерациин Советтэ, министрствэнүүд болон албан зургаануудта хүдэлмэриэ үргэлжэлүүлхэ байна.

Долоон хоногой туршада республикын уһанай ажлын талаар комитет "Байгал нуурай ба тэрэнэй бассейний уһанай нөөсөнүүдые гамтайгаар ашаглаха ба хамгаалха талаар онсо эрхэ гүйцэтгэлгэнүүд тухай" асуудалаар Россин Федерациин болон Буряад Республикын Правительствануудай хоорондохи хэлсээнэй үргэлжлэлтэн ябаса тухай материалнуудые бэлдэхэ байна.

Газарай нөөсөнүүд ба газар ашаглаха талаар гүрэнэй комитет "Буряад Республика дотор газар ашаглаха талаар эрхэтэдэй конституционн заримнуудые бэлдүүлхэ тухай" Россин Федерациин Президентын Зарлигыг дүүргэхэ талаар хэлсээнүүд тухай" Буряад Республикын Президентын Зарлигыг дүүргэхэ талаар хэлсээнүүдые абаха байна.

Республикын Финансын министерство Буряад Республикын 1997 оной республиканска бюджетэй проект тухай материалнуудые бэлдэхэ, Загаминай районной бюджетэй гүйсэдхэлыг комплексноор шалгахыг, Буряад Республикын Правительство болон Улаан-Үдэ хотын мэридэ бюджетэй мүнгэ зөөри хэр зэргэ ашагтайгаар үргэлжэлүүлхэ тухай асуудалаар шалгалтаа үргэлжэлүүлхэ юм.

Буряад Республика дотор 1996 оной 9 харын туршада олзо оруулан тухай мэдээсэл гүрэнэй налогой инспекци Буряад Республикын Президентэ бэлдэжэ үгэхэ хүдэлмэриэ үргэлжэлүүлхэ.

Ажалай ба хүн зоние ажалаар хангадаг министрство "1996-2000 онуудта хүдэлмэришэдтэ ажал олгохо талаар комплексно программа"

бөөлүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалха байна.

Республикын Эрдэм нуралсалай министерство октябриин 8-9-нэй үдэрнүүдтэ эрдэм нуралсалай районно (городской) таһагуудай мэргэжэлтэд болон методистнуудай семинар үнгэргэхэ.

Эрдэм нуралсалай министерство октябриин 7-ноо 11 хүрэтэр мэргэжэл олголын дунда шатын эмхи зургаануудай багшанарай мэргэжэл шадабарие дээшлүүлхэ семинар үнгэргэжэ, "Наранай хойноһоо" гэжэ хүүгэдэй уран найханай зохиохы ажалай республиканска фестивальда бэлдэхэл хэжэ үргэлжэлүүлхэ юм.

Хүн зоние социальна талаар хамгаалгын министерство долоон хоногой туршада үхибүүд ба эдиршүүлэй зунай амаралтын дүн гаргалгын республиканска конференци үнгэргэхэ талаар хүдэлмэриэ үргэлжэлүүлхэ байна.

Республикын Элүүрыг хамгаалгын министерство "Сибздравоохранение" гэжэ выставкэдэ октябриин 7-ноо хабаадаха.

Соёлой министрство Гүрэнэй филармониин бага бүлэгэй, мүн "Үльгэр" гэжэ хүүхэдэй театр республика дотороо аяншалгыг эмхидхэхэ юм.

Худалдаа наймаанай нөөсөнүүдэй ба нютагууд хоорондын холбооной талаар гүрэнэй комитет нютагай өөһэдэн хүтэлбэриин зургаануудтай хамта 1997 ондо болохо Федеральна яармагуудта эд бараа худалдажа абаха ба хабаадаха талаар хүдэлмэри ябуулха юм.

Хүдөө ажыхын ба эдөө хоолой министрствын мэргэжэлтэд республикын районуудта ошожо, байгша оной ургасатаряа хуряалгын, үрэнэ хүрэнгэ бэлдэлгын ба хүдөө ажыхын продукци яармагта эльгээхэ хэрэгыг эмхидхэхэ байна.

Республикын зөөриин жаса мүнгэнэй аукцион акционернэ олон бүлгэмүүдтэй үнгэргэхээр хараална, мүн октябриин 10-да "Бурятгаз" гэжэ акционернэ бүлгэмдэ үнгэргэгдэн мүнгэнэй тусхай аукцион дунгүүдые гаргаха байна.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблэлэй албан.

"Буряад үнэн" - 97

ҮҮРГЭНЬ СЭГНЭШЭГҮЙ

Манай Аргата тосхой хүн зон "Буряад үнэн" газетээ ехэл хонирхон уншадаг болонхой. Дугаар бүхэндэн толилогдоһон зүйлнүүдэй танилсаһан лэ байдаг.

Нютагай дунда хургуулин багшанар эгээл олоор "Үнэн" газетээ захижа абана гэхэдэ, алдуутгүй.

Илангаяа эхин классуудай, мүн буряад хэлэ бэшгэй багшанар үндэһэн хэлэн дээрээ барлагдадаг газетээ хонирхонгүй байха аргагүй ха юм.

Өөрөө ахалагша классуудта буряад хэлэ заанаб. Хэшээлүүд дээрээ хурагшадта даабари үгэхэдөө, "Үнэн" газетэдэ толилогдоһон материалнууд сооһоо ехэ бэшэхэн хэнгүүдые тэдэнэртээ уншаад, ойлгоһоноо найруулан бэшэгты гэдэгби.

Үе-үе болоод лэ, хүүлэй үдэрнүүдтэ "Үнэн" соомнай таанадай анхарал татамаар ямар хонинууд толилогдоо нэм бэ, хэн хэлэжэ үгэхэб гээд асуудагби.

Һурагшад уншанан хаа, заабол гараа үргэжэ, "үнгэргэшэ долоон хоног соо тэрэ, энэ материал уншаа нэм" гэжэ харюусадаг юм.

Үзэг тайнжа, үгэ холбожо хураһан үеһөө эхилжэ, өөрөө "Үнэн" газетые уншадаг болоо гээшэ бээб. Уран зохиолой хууданууд соо, мүн "Толидо" барлагдаһан хамаг анхарал татамаар зүйлнүүдые оло даһин уншагша бэлэйб.

Ахалагша классуудта, удаань багшанарай дээдэ хургуулида хуража ябахадта, түрэл газетынгээ эдэбхитэйл уншагшань болохоһоо гадуур, заа зааханаар шүлэгүүдые бэшэжэ толилуулдаг нэм. Энэ үе мартагдаха аал?! Үгыл ааб даа.

"Үнэн" газетэдэ олон янзын болоһон хонин зүйлнүүд тухай саг соогоо толилогдодог. Буряад арадаймнай түүхэ домоһоо абтаһан зүйлнүүдые хонирхон уншадаг байнабди. Юуб гэхэдэ, совет үе сагта хуушанайнгаа түүхэ шудалан гээшгүйбди. Харанхы мунхаг, үзэг бэшэгшыг үгы байһан гээшэбди гээд хэлсэдэгээ мартаха аалди? Зүгөөр үндэһэн соёлнай али тухай гүнзэгы түүхэтэйб?! Эпэниень мартаха бэшэбди. Уншаха, шудалха уягатайбди. Энэ хэрэгтэ жөнхэни буряад хэлэн дээрээ үндэһэн барлагдадаг "Үнэн" хониной үүргэ сэгнэшгүй ааб даа.

Мүнөө манайшыг аймаг, мүн республика доторшыг "Үнэн" газетэдэ хүнгэлэлтэтэй захил хэгдэжэ эхилэнхэй. Сентябрь харамнайшыг үнгэрэн ошобо. Теэд манай Аргатыншыг, тийхэдэ аймагай бусад тосхонуудай хүн зон захил хээгүйл байха. Юуб гэхэдэ, август, сентябрь харануудта наһажаалгууднай пенсийше абаагүй. Багшанар болон эмшэд баһал үнинэй салингуудаа хүлээһээр. Тиймэнээ би "Буряад үнэн" газетэдэ хүнгэлэлтэтэй захил октябрь нарада үлөөжэ үзэт гэжэ хүршэнэрэйнгөө, танилнуудайнгаа зүгһөө гуйха байһаб.

Энэ гуйлтыемнай дүүргэжэ үзэт, "Буряад үнэн" газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэд!

Дамба ХОБРАКОВ,
Аргатын дунда хургуулин
буряад хэлэ бэшгэй багша.

Хурамхаанай аймаг.

АЛИ БОЛОХООР ДЭМЖЭЭЛ!

Би хүүлшын гурбан жэл соо "Буряад үнэн" газетэ захижа уншанаб, ерэхэшыг жэлдэ захил таһаддуулаагүйб. Мүнөө газетэ захилгын тон шухала кампани ябана гэжэ мэдэнэбди. Бидэнэр, буряадууд, буряад хэлэн дээрээ гарадаг ори ганса "Үнэнөө" улам олошоруулха ёһотойбди. Энэ хэрэг хүн бүхэнэй нэшхэлэй хэмжээнээ дулдыдана. Мүнөө жэлэй сентябриин 20-ной "Үнэндэ" "Зааханшыг хаа, туһал даа" гэнэн Оронгын колхозой түрүүлэгшэ Д. Цыремпиловэй хандалга уншабаб.

Иймэрхүү үндэр мэдэрэлтэй эдэбхитэд колхоз болон совхозуудта, аймаг бүхэндэ бии. Теэд нютагуудай хүтэлбэрилэгшэд ехэнхидээ түрэл газетэдэ юундэшыг даа

анхаралаа хандуулаагүй. Тийхэдэ республикын радио, телевидени болон аймагуудай газетэнүүд "Буряад үнэн" газетэдэ захилай үедэ үсөөнөөр дамжуулга эмхидхэнэ. Энэ талаар редакциин зүгһөө оролдолго үүсхэл үшөө нула гэжэ тэмдэглэмээр.

"Үнэн" газетэмнай үргэн арад зонтоёо хамта 75 жэл соо хэдэ ехэ удаа шанартай хэрэг даажэ ябана гээшэб! Бидэнэр, хүдөөгэйхид, энэ түүхэтэ һайндэртэн зориулан, бүри эдэбхитэйгээр түрэл буряад газетэдэ туһалжа, олоороо захил эмхидхэе!

Пётр ДАРМАЕВ,
Загарайн аймагай хүдөө
ажыхын управлениин
начальник.

Ургаса хуряалга-96

ТҮГЭСЭХЭ ДҮТЭЛӨӨ

Арай үүр хирааламсаар таряанай ажыхынуудай "Маяк" гэжэ таряанай бригадын механизаторнууд автогарагай тасуудта суглардаг юм. Удангүй таряа ерэхэ, тэдэпниэ хүдэлжэ таряа поли дээрэн абаашадаг. Таряанай түрүүшын элшэ туяагаар таряанай бригаднууд ажалдаа хам үргэлжэлүүлхэ байна.

Нэгдэлэй таряашад таряанай аймаг соогоо эгээл үргэлжэлүүлхэ хуряалга, хадалгаяа үргэлжэлүүлхэ юм. Таряа хуряалгань таряа дүтлөө. Сентябриин 23-да ОКХ-гай Десятниковска фермадэ 300-гаад гектар таряа үлэнхэй. Бороо хурын таряа үлэнхэй, энэ нэгэ-хэдэ таряа ажал ааб даа. Десятниковын таряанай тоог мүнөө 17 мянган центнер таряа ороод байна. Үдэр бүри таряа мянгад центнер таряанай ажалдаа үргэлжэлүүлхэ байна.

гуйлгагүйгөөр ажаллана гэжэ тэмдэглэхээс хананаб. Намарай ажалда хүдөөгэйхид арга шадал соогоо хүдэлжэ, мүнгэ олохыг оролддоно. Таряа хуряалгада урда жэлнүүдтэ хоёр удаа түрүүлжэ, чемпион болоһон Александр Иванович Соколов энэшыг жэл түрүүшын нуури аданагүй. Дүй дүршэлтэй комбайнёр Андрей Анагольевич Хороших мүнлэ һайн хүдэлнэ. Эдэ хоёр түрүү комбайнёрнуудай удаа сохигдоһон таряанай хэмжээгээр Алексей Лаптев, Валерий Матвеев, Иван Соколов гэгшэдыг нэрлэмээр.

Комбайнуудһаа таряа зөөдэг ашаанай машинын жолоошодой дунда Николай Яковлев, Иван Павлов, Андрей Черных, Георгий Матвеев гэгшэд шалгарна. Эдэнэй хүн бүхэниинь гурба-дүрбэн мянган центнер тоог руу зөөгөө.

Энэ жэлэй орооһото ургамалай ургаса туһаа механизаторнууд элдэб

ханамжатай. Зариманиинь энэ жэлэй хадалганда нёдондо жэлэйхиһээ бага бэшэ ургаса абахаар хараална, нүгөөдүүлшын - хүрэхгүй гэлдэнэ. Нёдондоной ургаса 14 центнерээр жэгдэрэн, 30000 центнер абтаа нэн. Мүнөө үдэрэй байдалаар "Маяк" ажыхыда 26 мянган центнер шэниисэ буугтад байна. Нёдондо жэлэй хэмжээндэ хүрэтэр ээлтэй үлөө нэнхаш. Теэд хуряагдаха тарилгын газар бага үлөө.

Ургаса хуряалгын ажалда элдэб бэрхэшээлүүд гараа ааб даа. Гэбшыг гартаа дүйтэй слесарь-заһабарилагша Ф. К. Пыкин үдэр бүри комбайнёрнуудта ехэхэн туһа хүргэнэ.

Мүнөө тоог дээрэ бууһан таряагаа сөбэрлэхэ, хатааха, үрэнэнэй ба малай тэжээлэй орооһо склада хадагалха ажал эршэтэйгээр ябуулагдажа байна.

С. ТЮЛЮКИН.

хэды мүнгэ оруулха болоно. Ярославлин област, Ставрополин, Краснояр рай хизаарнууд, Россин үшөө 5 област мүнгэ орууланхай, - гэжэ "Мэргэжэлтэ харилсаан" гэхэн программын координатор Н. В. Палеева пресс-конференци дээрэ мэдээсэбэ.

Үглоонэй 10 сагта БИПКРО-гой актова зал соо Соросой шанда хүртээн Буряад ороной багшанар олоор сугларба. Энэ конференцид Эрхүүгэй гүрэнэй университетэй Соросой шанда хүртээн эрдэмтэд С.И. Шерман, В.И. Кулинский, В.К. Воронов, Москвагай университетэй эрдэмтэн В.Г. Галактионов болон Улаан-Үдын эрдэмтэд

Энэ хоёр үдэрэй туршада дүршэлтэй эрдэмтэдтэй уулзажа, семинар хооролдоо гэхэдээ, багшанар эрдэм бэлигээ үшөөл дээшлүүлхэ, ухаан бодолоо хүгжөөхэ аргатай, - гэжэ Буряадай эрдэм хуралсалай министрэй орлогшо Е.Б. Раднаева тэмдэглээ нэн.

1996 ондо Соросой шанда хүртэхэ 26 кандидат манай республикаһаа дэбжүүлэгдэнхэй. Тэрэнэй тоодо Хориин аймагһаа - 6, Кабанскын аймагай Селенгинскһээ - 2, Улаан-Үдын 3-дахи лингвистическэ гимназиһаа - 2, Тарбагатайн аймагһаа - 2 багшанар бии. Хэжэнгын дунда хургуулин багша В.С. Мункин, Россин гимназиин директор Е.М. Миронова, Улаан-Үдын 3-дахи лингвистическэ гимназиин директор А.А. Мункуева гэхшэ

СОРОСОЙ ХИДОЙ МЭРГЭЖЭЛТЭ ХАРИЛСААН

Уласхоорондын Эрдэм хуралсалай программада ородог "Мэргэжэлтэ харилсаан" гэхэн Соросой программаар Улаан-Үдэ хотодо хаяхан конференци үнгэргэгдэбэ.

Джордж Сорос Венгридэ гүрэнэй 17 наһатайдаа эрдэм шудалха хүсэлтэй Англи гүрэн олоһон аад, тэндэһээ США үүһэн юм. Ургажа ябаһан үхибүүдтэ эгээ ехэ анхарал тандуулагддаг, тэдэнэй эрдэм хуралсалаа үргэлжэлүүлхын олон арга боломжонуудые бээрлэдэг, бэсүүлдэг байһан, үхибүүдтэ хэрэгтэй олон тоото ном, журнал хэблэжэ, элдэб гүрэнүүдээр түлбэриггүйгоор тараагдадаг юм. Эрдэм хуралсал эмжээхэ зорилготойгоор өөрын жаса байгуулан алдартай. Соросой программаар энэ конференци эмхидхэгдэхэдээ, 20 мянган доллар гаргашалагдаа.

Гэбэшье Соросой программа ерэхэ жэлдэ түгсэхэ юм. Джордж Сорос то мүнгэн дутадаһа бэшэ, харин гүрэн бүхэн эрдэм хуралсалда хэрэгтэй мүнгэ номолхо, энэ хабарине мүнгэнэй талаар хүсэд хангаха уялгатай бшуу. Тиймэнээ Соросой программаар гүрэн, область, регион бүхэн нэгэ

хабаадалсаһан байна.

- Манай республикын олон хургуулинуудта математикын, физикын, хими, биологиин хэшээлнүүд хонирхолтойгоор үнгэргэгдэдэг юм. Улаан-Үдын 49-дэхи хургуулин, 3-дахи лингвистическэ гимназиин, республикын бусад хургуулинуудай хурагшад уласхоорондын конкурсуудта, мурьсоонүүдтэ хабаадахадаа, һайн дүнгүүдые харууладг болонхой.

Соросой шанда хүртэхөөр дэбжүүлэгдэн байна.

ISSEP-гэй конференциин программаар түрүүшын үдэр пленарна элидхэлнүүд шагнагдаа. Хоёрдохи үдэрын химиин, биологиин, физикын, математикын асуудалнуудаар семинарнууд үнгэргэгдэбэ.

Е.ЦЫБЕНОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: профессор Г.В. Андреев; конференциин үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Үбэлдэ бэлэдхэл ямараар ябуулагданаб?

ХҮЙТЭН ХҮЛЭЭХЭГҮЙ

"Хайшан гэжэ үбэлые дабажа, хабарые угтахая гансаарандаа шэбшэнэб..." - 80-яда онуудай тэгэн дундуур бэшгэдэһэн шүлэгтэй эдэ мурнууд ханаанда ороно. Теэд эдэ мурнууд иматгал үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэрийн ямараар ябуулагдажа байһан тухай бэшэ, ондоо далда үдхатай байгаа. Харин мүнөөдэр эдэ үгэнүүд манай мүнөө үсын ажабайдалда сэхэ хабаатай шэнги. Хүйтэнэй хайн ойртохо бүри үбэлдэ бэлэдхэлэй хэзээ хэзээнэйхиһээ орбо хүнэр, мүнгэ танганай ехээр дутадажа байһан үе сагта ябуулагдажа байһые харахада, нээрээшье, энэ үбэлдэ яажашье дабажа гараха зонбиди гэхээр болоно.

Аймагай бюджеттэ мүнгэнэй үгы байһанһаа бөлжө, манай Захааминда энэ ажал унжгайржа байнхай. Үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри шадаал хаа, гаргаша багатайгаар, өөһэдын хүсөөр, боғони болзорто ябуулаха хэрэгтэй байгаа. "Теэд хүсэлэй байхада, хүсэн хүрэдгүй" гэхэ гү, али элдэб шалтагануудаар энэ зорилго бэлэдхэгдэжэ шадагданагүй. 15 мянгард түхэригтэ түлишын мазут асарха тухай "Ариг Ус" фирмэтэй хэлсэн үнидэ

баталагдаһан аад, оройдоол 2200 тоннонь мүнөө асарагдажа, амһартануудта юулэгдээд байна. Энһэн нэгшье һара хүрэхгүй, юуцдэб гэхэдэ, хүйтэнэй үедэ сүүдхын туршада 100-120 тонно түлишэ гаргашалагдадаг байна. Зэдын комбинадай хангалага Дро байһан Юнхэрэй подстанции "Бурятэнерго" гэжэ акционернэ бүлгэмдэ дамжуулан үгэхэ тухай "Бурятэнерго" бүлгэмтэй хэлсэн баталагдаһан аад, эндэнь хэгдэхэ ажал тон ехэ. Гаргашануудайнь сметэ мүнөөшье болотор табигдаагүй байһаар.

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгэ тухай хэлэхэдэ - эгээд һанаа зобоохо, хүндүүлхэй асуудал - Баян-Гол хууринай эмхи зургаануудые, гэр байрануудые дулаагаар, зайн галаар хангаха тухай асуудал болоно. Баян-Голой зайн галай станци энэ жэлдэ Хара-Хужарай, һонгинын нүүрһэндээр хүдэлхэ юм. Тһоһотүлишын болон бусадһые шухала материалнуудай дутадаһанһаа бөлжө, энэ ажал мүн лэ һайнаар эрхилэгдэнгүй. Баян-Голой зайн галай станци хууринай дулаасуулгын системэнүүдые дулаагаар хангаха, тиймэнээ эндэ нүүрһэнэй ноосэ үбэлдэ хүрэхөөр асарагдаха болоно. Энээнһээ гадна Закаменск Баян-Гол хоёрой хоорондохи "АЭП-

35" гэхэн зайн галай утаһа заһабарилха хэрэгтэй. Энэ мэтһын хүдэлмэри мүнөө эршэтэйгээр ябуулжа эхилэгдээгүй һаа, гурбан мянга табан зуугаад хүнэй ажаһуудаг энэ хууринай үбэлжэлгэ тухай хэлэхөн угаа хүндэ.

Үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри эмхидхэн ябуулха талаар аймагта нтаб байгуулагдаһан юм. Тус штабые аймагай гулнаагай орлогшо В.А. Полютов хүтэлбэринэ. Штабай хоёрдохи зүблөөн хаяхана бөлжө үнгэрөө. Бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулгада хабаатай, харюусалгатай хүнүүд, эмхи зургаануудай дарганар эндэ хабаадажа, хэһэн ажал тухайгаа тоосоо.

Хүдөө нотагуудай хургуулинуудта, хүүгэдэй саадуудта болон соёлой байшангуудта хэр зэргээр ажал ябуулжа, ямар бэлэдхэлтэйгээр үбэлые угтажа байхые байра дээрэн шалган хаража, али болохо туха үзүүлхэ зорилготойгоор комисси байгуулагдаад, хүдөө нотагуудаар ябажа шалгаха байна. Дутуу дунданууд олон. Тэдһине яаж усадхахаб, мүнгэ хаанаһаа оложо нүүрһэнэй ноосэһөө эхилээд, заһабарилгын ажал үнгэргэхэ талаар тус комисси болон аймагай захиргаан үдэр һүниггүй хүдэлнэ гэхэдэ, ехэ адуу болохогүй.

Н. ГАРМАЕВА.

Захаамин.

ҮНДЭР НАҺАТАЙШУУЛАА БАЯСУУЛБА

Республикын хотонуудай предприяти, эмхи зургаануудай коллективүүд наһатайшуулай уласхоорондын үдэртэй дашарамдуулан, анхан хүдэлһэн үдэр наһатай үбгэд хүгшээдөө энэ үдэрөөрнь амаршалжа, үнэн зүрхэнһөө баясуулба. Аймагуудай, районуудай, городуудай дайнай, ажалай ветерануудай советүүд хүн зоние социальна талаар хамгаалгын таһагуудтай суг эдэ хэмжээ ябуулануудые хаа хаанагүй эмхидхэжэ, һайндэрэй найр зугаа дэлгэһэн байна.

Улаан-Үдын городской ветерануудай совет "Прогресс" кинотеатр соо энэ үдэртэ зорюулан һайндэрэй үдэшэ үнгэргэбэ. Эндэ сугларһан наһатайшуул ирагуу хүгжэм доро хатарай үдэшэ үнгэргэжэ, залуудаа хатардаг хатарнуудаа гүйсэдхэжэ, бээ бээ амаршалһан, сайлалгада хабаадаһан байха юм.

Мүн Советскэ районий советэй, социальна хамгаалгын таһагай хүдэлмэрилэгшэд "Прогресс" кинотеатр соо "Байгааалин хэшэ" гэхэн выставка эмхидхэжэ, олоной зүгһөө һайшаал магтаалда хүртэбэ. Энээнһээ гадна дайнай, ажалай ветерануудай дунда шатараар, даам наадалгаар һонирхолтой мурьсоон эмхидхэгдэжэ, шалгарагшадтань амгатай шоколад болон бусад зүйлнүүд барюулагдаа. Һайндэрэй үедэ концерт болоо.

"Байгааалин хэшэ" гэжэ выставкадэ өөһэд өөһэдынгөө огород, саадууд соогоо ургуулан мантан томо капуста, тыквэ, морхооб, үгэрсэ, помидор болон бусад хэшгүүдээ асаржа, олоной үзэмжэдэ табижа, тусхай шангуудта хүртэһэниинь һайшаалтай. Тэдэнэй дундаһаа үндэр наһатай Е.С. Божедомов, Г.Н. Крылова, Л. П. Михайлюк, Г.И. Игнатюк болон бусадые нэрлэлтэй, - гэжэ Советскэ районий ветерануудай советэй түрүүлэгшэ А.А. Болдонов онсолон хэлэбэ.

- Манай предприятида дайнай үедэ ара газарта хүдэлһэн ажалай ветеранууд олон юм. "Рассвет" гэжэ Соёлойнгоо ордоңо бултадаа сугларжа, концерт наада хараба. Тийхэдэ хүн бүхэндэ 50 мянган түхэриг барюулаади, - гэжэ авиаприприятиин ветерануудай советэй түрүүлэгшэ А.С. Киселёв хоёрэнэ.

Судна бүтээлгын заводой хүтэлбэрилэгшэд дайнай болон ажалай ветерануудта 13750 мянган түхэриг мүнгэ номолжө, хүн бүхэндэ 50 мянган түхэриг шан барюулаа.

Хотын Железнодорожно, Октябрьска районуудай ветеранууд өөһэд өөһэдынгөө Соёлой ордонуудта сугларжа, наһатайшуулай уласхоорондын һайндэрэй тэмдэглэбэ.

Буряад ороноймнай алиһе нотаг нугануудта наһатайшуулай уласхоорондын үдэр эмхи гуримтайгаар, олон зоной хабаадалгатайгаар үнгэрөө.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ҮНДЭНЭТЭНЭЙ МЭДЭРЭЛ ХҮМҮҮЖҮҮЛЭН ХҮГЖӨӨХЭ

Сентябриин 3-да "Буряадай арадай мүнөө үсын байдал ба тэрэнэй саашанхи хүгжэлтэ" гэхэн эрдэмэй практическа конференци профессор Г.Л. Санжиевай "Буряадуудай гүрэн түрын эрхэ байдал" гэхэн элидхэлээр эхилээ. Нүүлээрнь түүхын эрдэмэй доктор Т.М. Михайловай "Буряадуудай өөһэдыгөө хүндэлэлгын үндэһэтэнэй мэдэрэл", Эрхүүгэй областиин захиргаанай элдэб яһатанай хани харилсаанай таһагые даагша А.А. Маглеевай "Үндэһэтэнэй асуудал ба мэргэжэлтэдэй бэлэдхэл", Усть-Ордын автономито округой эрдэм хуралсалай управлениин начальник Л.Б. Мантраковай Усть-Ордын округой үндэһэтэнэй дунда хургуулинууд тухай, энэл округой элүүрые хамгаалгын комитедэй

Ю.К. Балсунаевай Усть-Ордын округой дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг буряадуудай элүүр энхын байдал тухай элидхэлнүүд шагнагдаба. Буряад арадбди гэхэн хүндэтэй мэдэрэл ургажа ябаһан залуушууддаа, зондоо ойлгуулжа хүмүүжүүлхэ тухай асуудал конференциин гол зүйлынь байгаа.

Байгалай хойто эрьдэ үнгэргэһэн "Экософия мира" гэхэн уласхоорондын конгресстэ хабаадагшад Е.С. Урбанаева, МГУ-гай профессор К.И. Ширин гэгшэд конгресс тухай һонирхолтой мэдээсэлнүүдые олоной анхаралда дурадхаба.

Дурадхагдаһан элидхэлнүүдээр зүбшэн хэлсэлгэ үдэһөө хойшо үнгэрөө.

Е. ЦЫМЖИТОВА.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИЙН

Тус Хуули Буряад Республикада хуулийн проектүүдье бэлдэхэ, найруулан зохёохо, мүн бэшгэдэхэ түхэл ба хаража үзэхэ гуримыень тогтоон гуримшуулна.

БҮЛЭГ I. ЮРЭНХЫ ЗҮЙЛНҮҮД

Статья 1. Гол ойлгосонууд

Буряад Республикын хуули хадаа республикын хуули гаргалгын оршомдо тогтууритайгаар гуримшуулагдаха ёготой Буряад Республикын гүрэнэй болон ниитын ажабайдалай эгээл шухала шанартай асуудалнуудаар тогтоогдоһон ёһо гуримтай зохилдуулан абтадаг юрэнхы нормативна шэнжэтэй хуули ёһоной акт мүн. Хуули болбол Буряад Республикын хуули ёһоной нормативна актуудай системэ дотор дээдын юридическэ хүсэтэй байдаг.

Хуулийн проект хадаа тогтоогдоһон гуримаар Буряад Республикын Арадай Хуралай үзэмжэдэ оруулагдаһан хуулийн тексттэй документ мүн.

Хуулийн проектээр Арадай Хуралай абаха тогтоолой проект хадаа хуулийн абтажа, Буряад Республикын Президентын гараа табижа тунхаглахын тулада тэрэндэ эльгээгдэһэн тухай зүйлнүүдтэй документ мүн.

Тайлбарилһан бэшг хадаа хуулие абаха шухала байһые үндэһэлһэн зүйл болоно. Энээн дотор хуулийн проект дэлгэрэнгыгээр тодорхойлогдодог, тэрэнэй гол зорилго, гол зүйлнүүд тухайнь, хүсэндөө байгаа хуули дүримүүдэй системэ дотор ямар нуури эзэлхэ, мүн тэрэниие абалга социальн-экономическа болон ямар бусад хойшолонгуудтай байжа болохо тухайнь тухаймжалан хэлэгдэдэг.

Хуули гаргалгын үүсхэл хадаа хуулийн проектые Арадай Хуралай үзэмжэдэ оруулаха эрхэ мүн.

Хуули гаргалгын дурадхал хадаа ямар-нэгэн хуули абаха шухала тухай дэлгэрэнгыгээр тайлбарилһан бэшг болоно. Оруулагдажа байгаа дурадхалаар хүсэндөө байгаа хуули дүримүүд ямар байдалтайб гэжэ тэрэн дотор хэлэгдэдэг, мүн тус дурадхалай оруулагдаһан шалтагаанууд үндэһэлэгдэдэг, тэрэниие абалга ямар хойшолонгуудтай байжа болохоб гэжэ багсаамжалагдадаг. Хуули гаргалгын дурадхал хадаа хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектнүүд бэшэ зургаанууд болон хүнүүдһээ оруулагдаһан байха.

Хуулийн проектые үүсхэгшэ хадаа хуулийн проектые зохёогоод, Буряад Республикын Хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектдэ оруулаһан Буряад Республикын гүрэнэй зургаан, нотагай өөрын хүтэлбэрийн зургаан, эмхи, ниитын нэгэдэл ба эрхэтэн мүн.

Хуулийн проектые шэнжэлэн шалгалга хадаа эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй зүгһөө хэгдэхэ тэрэнэй тусхай шэнжэлэлгэ болоно. Хуулийн проектые шанарыне сэгнэхын, мүн тэрэниие абажа, хүсэндэнь оруулаһанай һүүлээр ямар хойшолонгуудтай байжа болохыень элирүүлхэ зорилгоор хуулийн проектые үүсхэгшэдэй, Буряад Республикын Президентын, Правительствын, мүн Буряад Республикын Арадай Хуралай даалгабаряар тэрэ шэнжэлэлгэ хэгдэдэг.

Хуулийн проектые олонийтын зүбшэн хэлсэлгэ хадаа тэрэндэ олонийтын сэгнэлтэ абахын, мүн байгууламжа ба удха тушаань дурадхалнууд болон нэмэлтэнүүдье

абахын тулада Буряад Республикын эрхэтэдэй, олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй, ажалша коллективүүдэй, мүн парламентдахи шагналгануудта тэрэниие хаража үзэлгэ болоно.

Хуулийн нормо хадаа Буряад Республикын Арадай Хуралай хуулига ёһоор тогтооһон заршам заабари (зан ябадалай уялгата дүрим) болоно. Тэрэ олон дахин хэрэглэгдэхээр хараатай.

Хуулийн преамбула (оршол) хадаа хуулийн оролтын гү, али уридшалһан хубинь болоно. Тэрэ статьянуудта хубаардаггүй, тиин хуули хэблэлгын уг зорилгыень тодорхойлодог.

Хуулийн реквизиүүд (уялгата мэдээнүүдын) хадаа хуулийн албан ёһоной шанар болон юридическэ хүсыень, мүн тэрэниие хэблэһэн органие, абтаһан нара үдэрыень, ямар газар дайдада ба сагта хүсэтэй байхыень тэмдэглэһэн тэрэнэй уялгата байха ёһотой зүйлнүүдын болоно.

Хуулийн байгууламжа хадаа хуулие хэһэгүүд, бүлэгүүд, статьянууд, хубинууд болон пунктнуудаар хубаарилга болоно.

Хуулийн хэһэг (раздел) хадаа хуулийн текстын хубинь болоно. Тэрэн соо бүлэгүүд багтадаг.

Хуулийн бүлэг хадаа хуулийн текстын хэһэгэй хубинь болоно. Тэрэн соо статьянууд багтадаг.

Хуулийн статья хадаа хуулийн текстын хубинь болоно. Тэрэн соо хуулийн нормо гү, али хуулийн хэдэн нормо найруулагдадаг.

Хуулийн статьягай хубинь, пунктнь хадаа хуулийн статьягай текстын хубинь болоно.

Юридическэ болбосорол ба арганьһон хадаа хуулийн проектын удхыне ба байгууламжыень найруулан тааруулаха онол аргууд болоно. Тэрэнэй ашаар хуулийн текст эли тодо, нэгэл тодорхой удхатай, мүн дотороо тааруу зохид удхын холбоотой байдаг.

Хуулийн проект зохёохо хүдэлмэрийн бүлэг хадаа хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектнүүдэй, гүрэнэй зургаануудай болон нотагай өөрын хүтэлбэрийн зургаануудай, эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй түлөөлэгшэдэй бүлэг мүн. Хуулийн проект зохёохо ажал эдэндэ даалгагдадаг.

Парламентдахи шагналга хадаа Буряад Республикын эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй, эрхэтэдэй наһамжа, дурадхалнуудыне абахын тулада хуулийн проектын дүрим зүйлнүүдтэй танилсаха, али бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэхэеэ Буряад Республикын Арадай Хуралай болон тэрэнэй зургаануудай эмхидхэн хэмжээ ябуулга мүн.

Хуулийн проектын финансово-экономическа үндэһэлэлгэнь хадаа тэрэ хуулие бэлүүлхын тулада хэрэгтэй болохо гаргашыне багсаамжалан тоололго болоно.

Редакционно заһабари хадаа хуулийн гү, али тогтоолой удхыне хубилгангүйгөөр хуулийн гү, али тогтоолой текстдэ хубилалта болон нэмэлтэнүүдыне оруулалга болоно. Энээнэй ашаар буруу нэрэнүүд, падежэй болон бусад залгалтанууд, үгын буруу холбоонууд заһагдаха, сэглэлтын тэмдэгүүд зүбөөр табигдаха, юрэ эдэ мэтын бусад хубилалта, нэмэлтэнүүд оруулагдаха.

Статья 2. Хуулийн проект зохёохо ажал ябуулгын удха, гол ёһонууд ба янзануудын

1. Хуулийн проект зохёохо ажал ябуулгада юун ороноб гэхэдэ, ямар хуулийн проектнүүд зохёогдохо ёһотойб гэжэ багсаамжалалга, түсэблэлгэ, бэлдэлгэ, зохёолго, түхэл

маягын ололго ба уридшалан харалга, тиигээд Буряад Республикын Арадай Хуралда оруулха ябадалнууд болоно.

2. Хуулийн проекты ажал ябуулга эрхилхэдэ, хуули ёһо сахиха, хуулийн проектнүүдэй аша үрэ ехэтэй, һайн шанартай байхыень хэһээхэ болоно.

3. Хуулийн проект зохёохо ажал ябуулга эрхилхэдэ, иимэ зүйлнүүдыне бэлдэдэг гэбэл:

а) Россин Федерациин Федеральна Суглаанда Буряад Республикын Арадай Хуралай хуули гаргалгын үүсхэлэй эрхыне бэлүүлхэ талаар хуулийн проект;

б) Буряад Республикын Конституциине хубилгаха, тэрэндэ нэмэлтэ оруулхатаалаар дурадхалнууд;

в) Хуули гаргалгын шэнэ актын проект;

г) Хүсэндөө байгаа Хуулие хубилгаһан гү, али нэмэлтэ оруулаһан хуулийн проект;

д) урдань абтаһан хуули гаргалгын актын удхыне һайжаруулаһан Хуулийн шэнэ найруулгын проект.

4. Хуулийн проектнүүдыне зохёоходо, типовой (модельнэ) федеральна болон региональна хуули дүримүүд хэрэглэгдэжэ болохо.

5. Нотагай өөрын хүтэлбэрийн зургаануудай ажал ябуулга гуримшуулхын тулада Буряад Республикада хуулийн типовай (модельнэ) проектнүүд болон дүримүүд зохёогдожо болохо. Тэдэ дурадханы удха шанартай байжа, нотагай өөрын хүтэлбэрийн зургаануудай эрхэ ёһоной нормативна актуудыне бэлдэхэдэ хэрэглэгдэдэг байха.

6. Буряад Республикын бюджет тухай хуулийн проектые зохёохо, оруулха ба хаража үзэхэ гурим федеральна болон республикын хуули дүримүүдээр гуримшуулагдадаг.

Статья 3. Хуулийн проект зохёохо ажал ябуулгын уг зорилгонууд
Хуулийн проект зохёолгын ажал ябуулгын үмэнэ иимэ уг зорилгонууд табигдадаг гэбэл:

а) эрхэнүүд болон сүлөөнүүдээ, мүн хуулига аша туһана бэлүүлхэ хэрэгтэнь Буряад Республикын эрхэтэдэ туһалалга;

б) республикын экономическа болон ниитын байдалай элдэб талануудыне нормативна талаар гуримшуулга;

в) Россин Федерациин болон Буряад Республикын гүрэнэй засагай зургаануудай хуулинууд болон эрхэ ёһоной бусад актуудыне бэлүүлгэ;

г) эмхинүүд болон ниитын нэгэдэлнүүдэй ажал ябуулгада бии байгаа зүрилдөөтэй зүйлнүүд болон дутагдалнуудыне усадхалга;

д) Россин Федерациин Конституцида болон Буряад Республикын Конституцида зүрэггүй республикын гүрэнэй засагай зургаануудай бусад эрхэ түлөөлэгшэнүүдыне бэлүүлгэ.

Статья 4. Хуули гаргалгын үүсхэл
1. Буряад Республикын Конституциин ёһоор, Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатууд, Буряад Республикын Президент, Буряад Республикын Правительство, тэрэшэлэн Буряад Республикын Конституционн Сүүд, Буряад Республикын Верховно Сүүд, Буряад Республикын Дээдын Арбитражна Сүүд мэдэжэ эрхилдэг асуудалнуудаараа хуулийн үүсхэл гаргаха эрхэтэй.

2. Буряад Республикын Конституцида хубилалта болон нэмэлтэнүүдыне оруулха дурадхал хэд оруулжа болохоб гэбэл: Буряад Республикын Президент, Буряад

Республикын Арадай Хуралда һунгагдаһан депутатуудай гурбанайнь нэгэ хубиһаа үсөөн бэшэ депутатууд, Буряад Республикын Конституционн Сүүд, Буряад Республикын Правительство.

3. Бодото арадай засагыне лаб хангаха зорилгоор Буряад Республикын гүрэнэй зургаанууд, нотагай өөрын хүтэлбэрийн зургаанууд, эмхинүүд, ниитын нэгэдэлнүүд болон эрхэтэд Буряад Республикын хуули гаргалгын үүсхэлэй эрхын субъектнүүдээр дамжуулан, хуули гаргалгын өөрын дурадхалнуудыне оруулха эрхэтэй.

Статья 5. Хуули гаргалгын дурадхалнуудыне бэлүүлгын өөрсэ зүйлнүүд

1. Хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектдэ, тэрэ тоодо Арадай Хуралай депутатад дамжуулагдаһан хуули гаргалгын дурадхал хадаа оруулагдаһан саһаа хойшо нэгэ харын туршада бүридхэлдэ абтаха ба хаража үзэгдэхэ ёһотой.

2. Хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъект хуули гаргалгын дурадхалыне хаража үзөөд, хуули гаргаха дурадхалыне нэгэн гэбэл буруушаан абадаггүй, үгы гэбэл тэрэниие абажа, тус дурадхалаар хуулийн проект зохёохо тухай асуудал шийдэхэдэг.

3. Хуули гаргаха тухай дурадхалаар хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектын абаһан шийдхэбэринь бэшэмэлээр үндэһэлэгдэжэ, тус статьягай I хубида заагдаһан болзор соо хуули гаргаха дурадхал үүсхэгшэдэ дуулгагдадаг.

4. Хуули гаргаха дурадхалыне хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектын буруушаан абаагүй һаань, хуули гаргаха дурадхалыг үүсхэгшэ хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын ондоо субъектдэ тэрэ дурадхалаа оруулан хандаха эрхэтэй.

Статья 6. Хуули гаргалгын үүсхэхэ эрхыне Россин Федерациин Федеральна Суглаанда Буряад Республикын Арадай Хуралай бэлүүлгэ

1. Россин Федерациин Федеральна Суглаанда Буряад Республикын Арадай Хуралай хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхыне бэлүүлэн, Буряад Республикын хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектнүүд хуулийн проектнүүдыне Буряад Республикын Арадай Хуралда оруулха эрхэтэй.

2. Россин Федерациин Федеральна Суглаанда Арадай Хуралай хуули гаргалга үүсхэхэ эрхыне бэлүүлэлтэ болгон найруулагдаһан хуулийн проектнүүд Арадай Хуралда оруулагдажа, тус Хуулида тодорхойлогдоһон гуримаар хаража үзэгдэдэг.

3. Хуулийн проектнүүдэй саашанхи ябасань Россин Федерациин Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын Регламенттаар (дотоодо дүримөөрнэ) тодорхойлогдодог.

БҮЛЭГ 2. ХУУЛИЙН ПРОЕКТЫН АЖАЛ ЯБУУЛГЫЕ УРИДШАЛАН ТУХАЙЛАМЖАЛГА БА ТҮСЭБЛЭЛГЭ

Статья 7. Хуулийн проекты ажал ябуулгыне уридшалан тухайламжалга болон тэрэнэй зорилгонууд

1. Хуулийн проекты ажал ябуулгыне уридшалан тухайламжалга хадаа Буряад Республикын хуули гаргалгын системын саашанхи хүгжэлтын гол хараа шэглэлнүүд тухай, мүн тэрэнэй ерээдүйн байдал тухай уридшалан тухайламжалһан мэдээсэлыне тусхай научна онол аргуудыне хэрэглэн абаха ажал ябуулга болоно.

ЛИКЫН ХУУЛИ

ПРОЕКТЫН АЖАЛ ЯБУУЛГА ТУХАЙ

2. Уридшалан тухайламжалын гол зорилгоуудын гэрээ:

а) республикын хуули гаргалгын системийн саашааа хүгжэхэ шэглэл, болон тухэл маягууд тухай уридшалан тухайламжалан мэдээсэл тухай;

б) гүрэнэй зургаануудай зүгһөө ёһоной талаар гуримшуулха тухай түрүүшын ээлжээнэй, эгээл тухала асуудалнуудые тодорхойлолго;

в) эрхэ ёһоной талаар гуримшуулагдаха зэргэтэй ниитын хэрэглэмжэнүүд болон харилсаануудые элирүүлгэ;

г) хуулийн проектнүүдһээ гуримшуулхын түрүүшын ээлжэндэ бодогдох ёһотойб гэжэ тон хайн гэдэхэ баримтатайгаар тодорхойлолго.

3. Хуули гаргалгын үүсхэхэ эрхын субъектнүүд хуулийн проектын ажал ябуулгыг уридшалан тухайламжалдаг, тухалдаа наачна эмхинүүд, эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдые энээндэ хараадуулдаг.

Статья 8. Хуулийн проектын ажал ябуулгыг түсэблэлгэ

1. Хуулийн проектын ажал ябуулга түсэбэй ёһоор бэелүүлгэдэг, тухалдаа тэрэниие уридшалан тухайламжалга хараада абтадаг.

2. Хуулийн проектын ажал ябуулга программые Буряад Республикын Арадай Хурал баталдаг. Тэрэниие элбехо үедэ засагай федеральна зургаануудай болон хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектнүүдэй тусууд, Буряад Республикын Арадай Хуралд өөрын хүтэлбэрийн зургаануудай дурадхалнууд хараада абтадаг.

3. Хуулийн проектын ажал ябуулга боғони болзорой (квартал бүтэй, хахад жэлэй болон жэлэй) ба холын хараатай байжа болохо.

4. Хуулийн проектнүүдые зохиёхо үедэ хуулийн проект дээрэ ажаллаха тодорхой түсэб-график табигдадаг.

5. Хуулийн проектын ажал ябуулгыг түсэблэлгэ хадаа хуулийн проектнүүд түсэбһөө гадуур бэлдэгдэжэ, Буряад Республикын Арадай Хуралда оруулагдаха ёһогүй тухал удахатай бэшэ.

БҮЛЭГ 3. ХУУЛИЙН ПРОЕКТНҮҮДЫЕ БЭЛДЭЛГЫЕ ЭМХИДХЭЛГЭ, ТЭДЭНИИЕ ХУУЛИЙН МАЯГ ТҮХЭЛТЭЙ БОЛГОЖО, УРИДШАЛАН ХАРАЖА ҮЗЭХЭ ГУРИМ

Статья 9. Хуулийн проектнүүдые бэлдэгэ эмхидхэлгэ

1. Хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектнүүд, гүрэнэй засагай болон нутагай өөрын хүтэлбэрийн зургаанууд, олонийтын нэгэдэлнүүд болон тус тус эрхэтэнүүд хуулийн проектнүүдые бэлдэжэ болохо.

4. Арадай Хуралда хуулийн проектые зохёолго комитетүүд болон комиссинуудта даалгагдадаг.

5. Хуулийн проект бэлдэхэтээ нэгэн хамта тэрэниие зохёогшод урдань хүсэндөө байһан хуулийн актнууд гү, али тэдэнэй зарим хубинуудай хүсээг гээһые мэдэрһэн тухай, хуулийн акт абаһантай дашарамдуулан, тэдэниие хубилгаха, мүн нэмэлтэ оруулха тухай дурадхалнуудые бэлдэдэг.

Статья 10. Хүдэлмэрийн бүлэгэй ажал ябуулга тухай

1. Хуулийн проектые аша үрэтэйгөөр, хайн шанартайгаар бэлдэхэ, зохёохын тула хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектнүүд, мүн хуулийн проект үүсхэгшэ хүдэлмэрийн бүлэгүүдые байгуулжа болохо. Зүбшэһэнэй хүүлээр хүдэлмэрийн бүлэгүүдтэ Арадай Хуралай депутатууд, хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын зохио субъектын түлөөлэгшэд, мүн тэрэшэлэн нютагай өөрын хүтэлбэрийн зургаануудай, эмхинүүдэй, олонийтын нэгэдэлнүүдэй, наачна эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд болон мэргэжэлтэд оруулагдажа болохо.

2. Хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын хоёр ба тэрээнһээ дээшэ субъектнүүдэй түлөөлэгшэдһөө хүдэлмэрийн бүлэг бүрилдүүлгэдэг, хамтын шийдхэбэри абтадаг.

3. Хуулийн проектые бэлдэхэдээ, хүдэлмэрийн бүлэг тус хуулиие хүтэлбэри болгодог.

4. Хүдэлмэрийн бүлэг болбол хуулийн проектын бэлдэгдэжэ захалхааа эхилээд, Арадай Хуралай тэрэниие абаһанайнгаа хүүлээр гараа табижа тунхаглахын тулада Буряад Республикын Президентдэ эльгээгдэтэр байха болзороор байгуулагдадаг.

5. Хүдэлмэрийн бүлэг иимэ эрхэтэй гэрээ:

а) хуулийн проект бэлдэхэдэ хэрэгтэй материал болон дансануудые хуулийн проект үүсхэгшэһээ гү, али хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектһээ эрихэ;

б) бэлдэгдэһэн хуулийн проектые шалган харахын, олонийтын зүбшэн хэлсэхын тулада эльгээхэ гэжэ хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектдэ гү, али проект үүсхэгшэдэ дурадхаха;

в) хуулийн проектдэ нэмэлтэ болон хубилалтануудые, найруулгын талаар заһабаринуудые оруулха.

6. Хүдэлмэрийн бүлэг хуулийн проектые бэлдэжэ дүүргэһэнэйнгээ хүүлээр тэрэнэе проект үүсхэгшэдэ харуулжа ханал ниисээд, хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектдэ эльгээдэг.

Статья 11. Хуулийн проект дээрэ хүдэлмэрилгэдэ бэлдэлгэ

1. Хуулийн проект дээрэ хүдэлмэрилжэ эхилхынгээ урда иимэ юумэ хэхэ шухала гэрээ:

а) тус асуудалыг шийдхэлгэ Буряад Республикын мэдэлгын хүрээдэ (хэмжээндэ) ородог гү гэжэ элирүүлхэ;

б) тэрэ хуули хэблэхэ ниитын хэрэгсээмжэ байна гү гэжэ элирүүлээд, хуули дүримүүдээр гуримшуулагдаха ёһотой общественн ажабайдалай тэрэ халбарийн бодото байдал ямар бэ гэжэ тодорхойлохо;

в) проект дотор шийдхэгдэхэ ёһотой асуудалай гол удхыень тодорүүлха, хараалагдажа байгаа хуули ёһоной гуримшуулгын юрэнхы уг зорилгонь ямар бэ гэжэ тодорхойлохо, эрээдүйн хуулийн бэелүүлгэдэхэ газар дайдын, сагай болон юумэнүүдэй оршомыень элирүүлхэ;

Федерациин, тэрэнэй субъектнүүдэй, Буряад Республикын газар дээрэ бэелүүлгэдэжэ байгаа хуулинууд болон хуули ёһоной бусад нормативна актнуудые, газетэ, журналнуудай материалые шэнжэлэн үзэхэ;

д) хараалагдаһан хуулийн проектын янзыень тус хуулийн 2-дохи статьягай 3-дахи пунктын ёһоор тодорхойлохо;

е) хуулийн бэелүүлгэдэхэдэ үзэгдэжэ болохо хойшолонгуудыень (тэрэ тоодо экономика, социальна, политическэ, экологическа, криминологическа болон бусад) тодорхойлохо.

Статья 12. Хуулийн проектын удхань

1. Хуулийн проектын нэрэдэ тэмдэглэгдэһэн темэдэ хабаатай зүйлнүүд тэрэ проект соо байха ёһотой.

2. Тэрээндэ иимэ зүйлнүүд оруулагдаха ёһотой гэрээ:

а) хуулийн хүсэндөө орохо болзор болон гурим тухай;

б) тус хуулиие абаһантай дашарамдуулан, республикын урдань абаһан эрхэ ёһоной нормативна актнуудые болзоулха, хубилалта болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай;

в) эрхэ ёһоной нормативна актнуудые шэнээр абаһан хуулигай тааралдуулха тухай Буряад Республикын Президентдэ, Буряад Республикын Правительствата оруулан дурадхалнууд;

г) хуулиие хүсэндэнь оруулха гурим тухай хуулийн проектдэ тэрэниие бэелүүлхэ эрхэ ёһоной болон бусад арга хэрэгсэлнүүд заагдаха: хаанаһаа мүнгэнэй домологдохонь, мүн хиналтын түхэл маягууд;

д) Россин Федерациин болон Буряад Республикын хамтаараа мэдэжэ эрхилхэ хэрэгүүдээр зохёогдохон хуулийн проектнүүд дотор федеральна хуулинуудта хэрэглэгдэдэг нэрэ томьёонуудын нэгэн ниитэ байха ёһотой;

е) гүрэнэй зургаануудай, эмхинүүдэй, тушаалта нюурнууд болон эрхэтэдэй эрхэнүүд болон уялганууд тухай зүйлнүүдтэй хуулийн проект дотор тэдэниие эбдэһэнэй түлөө харюусалгын хэмжээнүүд (санкцинууд) заагдадаг гү, али хүсэндөө байгаа хуули дүримүүд дурдагдадаг.

Статья 13. Хуулийн проектын текст

1. Хуулийн проект Буряад Республикын гүрэнэй али нэгэн хэлэн дээрэ найруулагдадаг, тэрээндэ юридическэ болборол болон техникын дүримүүд сахигдадаг.

2. Хуулийн проектдэ юридическэ, техникескэ болон бусад тусхай нэрэ томьёонуудай тодорхойлолтонууд үгтэхэ ёһотой.

Статья 14. Хуулийн проектын рекевизитүүд (уялгата мэдээнүүд)

1. Хуулийн проектнүүдтэ иимэ уялгата мэдээнүүд байха ёһотой:

а) "проект" гэжэ үгэ;

Хуралда хуулийн проект оруулан хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъект тухай мэдээнүүд үгтэдэг;

в) доронь иимэ холбуулал үгтэнэ: "Буряад Республикын Хуули", тиигээд хуулийн өөрын нэрэ;

г) саашааа хуулийн проектын текстнэ статьянууд болгогдон найруулагдаһа, тэдэнь бүхы проект соогоо нэгэн дугаарлаалтай байха;

д) хуулийн проект тэрэнэй хэмжээнһээ дулдыдан, зосоогоо хэлэгүүд болон бүлэгүүдтэй байжа болохо;

е) хэлэгүүд, бүлэгүүд, мүн тус тус статьянууд проектын темын доторой удхыг хүгжөөн, юрэнхы зүйлнүүдһээ улам тодорхой дүримүүдтэ орохо ябадалы хангахаар хойно хойноһоо хубарюулагдаха ёһотой;

ж) хуулийн текст доро "Буряад Республикын Президент" гэрэн үгэнүүд, тэрэнэй фамили, мүн нэрэ, обогонь эхин үзэгүүд, Хуулийн абтаһан газар ба тэрэнэй дансада оруулагдаһан дугаарын заагдадаг;

з) хуулийн проектын хүүлшын хуудананай ара таладань хуулийн проектые зохёолгодо хабааһан хүнүүд тухай мэдээнүүд заагдадаг.

Статья 15. Хуулийн проектые уридшалан зүбшэн хэлсэлгэ

1. Хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъект (хуулийн проектые үүсхэгшэ) зохёолон хуулийнгаа проектые хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын бусад субъектнүүдэй үзэмжэдэ табижа, мүн Буряад Республикын гүрэнэй зургаануудта болон нютагай өөрын хүтэлбэрийн зургаануудта, эмхинүүдтэ ба олонийтын нэгэдэлнүүдтэ эльгээхэ, олонийтын зүбшэн хэлсүүлхэ эрхэтэй.

2. Хэрэгтэй болоо хаань, хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъект (хуулийн проектые үүсхэгшэ) шэнжэлэн шалгалгада тэрэниие эльгээдэг.

Статья 16. Хуулийн проектые олонийтын зүбшэн хэлсэлгэ

1. Хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъект (хуулийн проектые үүсхэгшэ) тэрэнэй зүбшэн хэлсэлгыг эмхидхэхэ эрхэтэй. Тэрэнь иимэ түхэл маягуудтай байжа болохо гэрээ:

а) Буряад Республикын хунгагшадтай болон эрхэтэдтэй Арадай Хуралай депутатуудай болон хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъектын түлөөлэгшэдэй уулзаха үедэ хуулийн проектые зүбшэн хэлсэлгэ;

б) хуулийн проектын гол бодомжыг (концепцие) болон гол зүйлнүүдыень олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ зүбшэн хэлсэлгэ;

в) предпряти, эмхи зургаанууд болон эмхинүүдэй ажалша коллективүүдтэ, мүн олонийтын нэгэдэлнүүдтэ хуулийн проектые зүбшэн хэлсэлгэ;

г) хуулийн проектые бэлдэхэ үедэ гү, али тэрэнэй Арадай Хуралай хуулига ёһоор оруулагдаһанайн хүүлээр парламентска шагналга үнгэргэлгэ;

д) социологическа болон бусад янзын асуулга хэжэ, хуулийн проект болон тэрэнэй зүйлнүүд тушаа олонийтын ханамжа элирүүлэлгэ.

2. Хуулийн проектые олонийтын зүбшэн хэлсэлхэнэй хүүлээр хуули гаргалгыг үүсхэхэ эрхын субъект (хуулийн проектые үүсхэгшэ, хүдэлмэрийн бүлэг) абаһан дурадхалнууд болон нэмэлтэнүүдые шэнжэлэн үзэдэг, зохио гуримтай болгодог, тиигээд тэдэниие хуулийн проектдэ оруулжа болохо байна.

(Үргэлжэлэлын хожом гараха.)

ЭЗЭН ЛЭ ХАДАА ЭЗЭН

байна даа гэж хэдэн жилэй урда тээ Гармажап Цыреторович Бадмажаповтай анха түрүүн танилсахадаа ханаа бэлэйб. Нэгэл партиин зонхилжо байдаг зүблэлтэ гүрэнэй байгуулалтын оршондо хамтын ажалһаа ондоо юумэ харангуй бүхы наһаяа үнгэргэһэн намайе тэрэ үедэ балай ехээр гайхахааршые байгаагүй.

Юундэб гэхэдэ, тэрэ нютагайнгаа ажахын бүри совхоз байха үедэ газар арендээр абажа, гэү бүлөөрөө хамта овоц ургуулжа эхилһэн намтартай. Ушар тиймэйшэ 1990-ээд онуудай эхээр томо хамтын ажахынуудай таража, таряашанай ажахынуудай эмхидхэгдэжэ эхилхэдэнь, зобон зууралдангүй арендээр абahan газарайнгаа ёһотойл эзэниинь болоһон ааб даа.

Бүхэнэй хартаабха эдэе хайнтай гэжэ Үдын байшангайхид (улаан-үдынхид) үнихэнэй мэдэхэ болонхой юм. Теэдшые харганагайхид эртынгээ хартаабха ногоон базаар асарад

«Манай үеын хүн» гэжэн конкурсдо ерэнэн очерк

“АЛТАН” АЖАХЫЕ ЭРХИЛЭГШЭ

худагдажа, мүнгэхэнөө оложо буруу хайл зон байха.

Миний хани нүхэр Харганаада түрэнэн хадаа Гармажап Цыреторовиче нэгэ хабар гуйжа, газар дээрэн хартаабха тариһан юм. Гансашы манайхин бэшэ даа. Нэгэ зурууд газар дээрэ арбаад айл болоол хэн хабад. Мандал ади ядahan шадаһан зон, танил талань иимэ ехэ ажал хэжэ байһан “олоной ажай, асгайда” барагдахань хэн гү, даа. Нэгэ сагаан мүнгэ абаа бэшэ. - туһалаал гээшэ.

Намарынь малтахаяа ошоходоной, “манай ажал хуу бүтэшэнхэй”, сайлаһан газартань гансал шаажан аяга хуужа байбал даа. Намаржа хүршэмнай малгаа юм гү, али зориуталжа абahan байгаа юм гү, бү мэдэе.

Нүхэрни этээрхээд, аниргүйхэн гэдэргээ бусая гэбэ. Энэ хартаабха ургуулхын тула хургаараа хургаяшые сохөөгүй аад, халуун дундаа хоромни бусалаа юм хэн гү, үнэниие тодорүүлжа ханаатай, хүршэнэрөө мэдэжэ абаяа Гармажап Цыреторовичайда ошобоб. Ямаршые даруу зантай, уужам досоохитой хүн гээшэ хэм? Шагнаад, нэгэ бага дуугай нуун байтараа:

- Хэды мэшээг таряа хэмта? - гэбэ.

- Хоёр.

- Үглөө манай газарта ерэгты. Би картофелекопателляр малтуулаад үгэхэб. Хорин мэшээг суглуулаад абагты, - гэжэрхибэ.

Бишые хүхөөр үнсэгдүүлһэнхээ доро байдалда орбо хэбэртэйб. Миний танил, түрэл бэшэ. Манда туһалха найн сэдхэлэйнгээ түлөө харюусажа, гарзада орохо болоно гү? Ямар нуураараа, ямар нэшхэлээрээ тэрэниинь абахабиб гэжэ бодоб, уг таһа арсабав.

- Та тийгэжэ тон буруу бодонот. Хартабхаяа малтажа диэлэнгүй газар доронь хүдэхөөхөнөө нааша боложо байна ха юм биби. Тэрэниемнай хороолсоо наа, мандашые туһалхалта. Хии халажа байнхаар амитанай хоол болоо наа, буян юм нааб даа, - гэхэшэлэн хани нүхэрынь, Анна Тихоновна гуйханаа абан этигүүлжэ, үгэдөө оруулан юм. Үглөөдэриинь ерэхэдэнай:

- Эндэхи хартаабха удаан хадагаламжада байхадаа муудаха. Тээ тэрэ газарһаа хоёр зурууд татаад үгэ, - гэжэ Гармажап Цыреторович ехэ хүбүүн Баатартаа хэлээ хэн.

Урдань, хамтын ажалда хүдэлжэ байһан огородшодой бригадир гү, али колхозой түрүүлэгшэны абаһаар иимэ шиидхэбэри абахагүйл нааб даа. Нээрээшые, малтаха газарынь горитойхон бэлэй даа.

“Үгын бурууе нэхэнхаар үхэрэй бурууе туу” гэжэ үбгэд хэлсэдэг бэлэй. Тийһээ тийтэрээ хулгайн юумэ хүйтэн мүртэй. Намайгаар хулгай нэхүүлжэ, хүнээр хэрэлдүүлжэ ябуулаагүй, ямар ухаатай, баян, уужам сэдхэлтэй айл байһан юм гэжэ мүнөөшые баясан ханадагби.

“Үгэнэн хүн үгүрхэгүй” гэжэ ородшые, буряадшые зон хэлсэдэг гээшэ, хэшэг, буяниинь дэлгэржэл байг лэ даа. Нургуулин үхибүүдые Бадмажаповтанай хүлхэлжэ, капустаынгаа үндэһэжүүлһэн үрэхэ газаруулангийн хүйтэндэ дайруушоо. Үбэл байханаа хүдэлһэн хайран ажалынь халашаба даа. Иигэд гэхэдэ, таряашанайш ажахы бедаал байна даа, - гэжэ н ю т а г а й х и д а й н ь шомшоролдоһые мартадаггүйб. Гэхэтэй хамта Бадмажаповай бүлын хэн нэгэн хайран зөөриез алдаба, гарза гайда оробобди гэжэ гэгэжэ, гэншэжэ ябана гэжэ баһал дуулаагүйб. Энэ ехэ гээлтэ хоролтодо орошые наань, гүрэн гарзынь харюулжа, гансашые “сагаан” мүнөө болотор үгөөгүй юм.

Гармажап Цыреторович тэрэл хабартаа ондоо тээһээ үндэһэжүүлһэн үрэхэ худагдажа абаад, тарижа үрдээд, намартаа капустаын баян ургаса абаа хэн. Эзэн лэ хадаа эзэн, ямаршые бэрхэшээлхээ зүрхэсэнгүй, алдууриггүйгөөр ажаллаха арга нүхэсэл оложол халадаг байна. Гарзатахадаа голхорхо, амжалтадаа дашуурха гэхэшэлэн жэжэ зангые Гармажап Цыреторовичтэ обдорхогүйт.

УГТАЙ ХҮН УРУУДАХАГҮЙ

гэжэ утсаата арадаймнай хэлсэдэгын ехэл гүнзэгы удхатай, тон үнэн хэлэгдэнэн

үгэ байгша. Жэшээлэн хэлэхэдэ, Гармажап Цыреторовичэй худаһан соогуур түрэнэн эсэгын эсэшэ сусашагүй эршэтэй, элшэтэй шуһан урдажа, мүнөөшые ажалдань нүлөөлнэ ёһотой гэхээр.

Түрэнэн эсэгын нютаг соогоо Дархан Дондог гэжэ адартай, 1883 ондо түрэнэн Будаев Даша-Дондок Ринчинович модооршые, түмэрөөршые нарин дарха хэдэг, ангууша хүн хэн гэдэг. Тэрэнэй зоригтойгоор, “хүндэ гартайгаар”, хүдэлдэг байһыень иимэ ушарнууд гэршэлнэ.

Һамар сохидог газарта гансааран амбаар барижархиха. Хухайта гэжэ агнууриингаа газарта газарһаа 5 метр үндэртэ уржа байһан шэнэһэн дээрэ барижархихан гэрын хая болотор байдаг хэн гэдэг. Эндээ орхиһон юумыень ан арьяатан дайлахагүй, өөрөөшые ханаа амар тэндэ амардаг байгаа бшуу.

Нэгэтэ Дархан Дондок улаан таша алирһан соо орошобо гэнэ. Агнажа ябһан хүндэ алирһа хэжэ амһарта хаанаһаа байха бэлэй. Гэхэтэй хамта дархан Дондок баян дайдын хэшэг хараад алгасахагүй, зөөриншэ, үнэр олон үхибүүдтэй хүн ябаа ха даа. Зэмсэгын гэхэдэ, хүхэ хутага хоёрһоо ондоо юумэгүйшые наа, модо унагаажа хоёр хайрсаг дархалаад, алирһа мориңдоо тээгээд ерэнэн байдаг. Нэгэ хайрсагынь харуудһан хабтагайгаар хэнэн юумэ гэжэ ханааар мүнөөшые Гармажап Цыреторовичтэ хадагалаатай байдаг.

Энэл хүдэлмэришэ дархан, ангууша мэргэн солотой хүн 1930 ондо арбан табадахи үрингөө, Гармажабай түрөөд, жэлтэй болоодүй байхадань, түрэдөө Цыретор Галданович Бадмажаповайда үгэжэ, нэрыень нэрлүүлхэ хүбүүтэй болһон юм. Эсэгэн болоһон Цыретор Галдановичай, мүн үргэлэн эхэ Янжама Лубсановнагай энхэрэл доро ядуургүйхэн хүмүүжэхэл байгаа. Теэд сагнай хатуу хэмнай даа.

“...” Эсэгэтнай баатарай үхлөөр Киев шадар унаба” гэһэн извещени 1942 ондо ерээ. Тийгэжэ 15 наһатайһаа нютагайнгаа Кировэй нэрэмжэтэ колхозой прицепщик боложо, Гармажап Цыреторович хүдэлмэрийнөө намтар эхилһэн байна. Теэд хүнөө муугаар хүдэлхэ бэшэ,

“хүлэг мориной унаган, хүдэлмэришэ хүнэй үри” хэмнай.

Һананайнгаа хүсэхэдэ, уһан далайн сэрегтэ, Камчаткада алба хээ. Түрэл ажахыдаа бусахадаа эрхимээр хүдэлжэ, дунда шатын партийна нургуулида эльгээгдэхэ найдалда хүртөө. Тэрэнээ дүүргэхэдэ нютагайнгаа ажахын ахмад агрономоор, жолоошноор, арендатораар хүдэлөө.

Алтан Уула гэжэ нютагайнгаа үргэлтэй, мүргэлтэй хадын нэрээр таряашанай “Алтан” ажахы 1991 ондо байгуулаа.

“Алтан” ажахын эзэнэй ажаайны намтар иимэл даа.

Анна Тихоновна Гармажап Цыреторович хоёр Людмила, Маргарита, Ирина, Баатар, Туяана, Солбон гэжэ зургаан үринэрэйнгөө “хулыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада” хүргөө. 13 аша, эзэнэрээ, гуша

- гэжэ хүгшэндөө хэлэжэ байхыень наяхан ябахандаа дуулаа хэм. Ушоо үглөөгүүр байхдаа газаахи теплицэ сооһоо 3 мэшээг үгэрсэ суглуулла, Гусиноозёрск абаһаһаниинь мэдэгдээ. Яхад, Магаданайшые зон Бадмажаповтанай тариһан овоц амталдаг байха гэхэдэ, дэншые ехээр “дэмы буудаһан” байхагүйб. Арга мүйрын олоходо, холо - дутыншые газар руу эльгээжэл байдаг юм. “Шоно хүдэйнгөө хайгаар хоолойгоо тэжээдэг” гэжэ дэмы хэлсэдэггүй ха.

ГЭРТЭНЬ ЕРЭХЭДЭЭ

газаань хүдөө ажахын техникэ, тэргэ, тракторнуудай үгы наа, байдалынь хүршэ айлууудайхнаа онсо илгаруулхын аргагүй, хуушабар байшан гэртэй. Хашаагайн үүдэ алхахадатнай зүүн гар тээтэй хүнгэн машинаа табидаг гаражынь, тогооной гэр - ажахын гол штаб.

Анна Тихоновнагай бэлдэһэн амтатай хоол хээээ бүридэ бэлэн байха. Үхибүүдын машинаар гүйлгэн ерэжэ, яаралтай сайлаад лэ ябашаха. Энэ зуура ажахын элдэб асуудалнууд эндэ шиидхэгдэдэг байха юм.

Һубагаар ерэнэн уһан тогоонойнь гэрэй үүдэндэ харьялжа (хүнэг тодохоор богоһо хэжэ табсантуулаһагй), эзэлүүдгүй хадын горхойной шааяа һануулаа.

Хажуудахи хашаа соогуурнь поршоонхонууд гэнтэ тэбшэгэнсэ гүйдэнэ. Хэдэн эхэ гахай үдэрэй халуунаа аяшархалан хэбэртэй шииганаалдаха юм.

Саада тээнь, “гэр һахигшадайн” гол ажал, - томо теплицэ. Тэрэнэй утань 50, үргэниинь 12 метр болоо. Энэ теплицын 600 дүрбэлжэн метр талмай таһалгаряагүй хүдэлгэгдэнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ хүдөөгэйхидэй һая газарае халалжа байхада, эндэ капустын үрэнэн үндэһэжүүлэгдэнэ. Тэрэнээ газар гарган сасуута орондонь үгэрсэ нуулгана.

Иигэжэлөөһэдэнь бэрхээр шэрүүн уларилта Сибиринь байгалаһы мөхлөжэ, жэл бүхэндэ үндэр ургаса абадаг гэшэ. Мүнөө мүндрэйшые ороо һаа дайруулахагүй үгэрсэнүүд ургажа байгаа бшуу. Досоонь нэгэшые бог үбһэн харагдахагүй. Зүгээр зүгүнүүдэй гүнгийнэдэхэ абан эндэ таһарнагүй. Богонихонсөө хэлэхэдэ, хубита зөөриез илгэн абажа гаранан фермер бүхэнэй иимэ амжалтагайгаар хүдэлжэ байһан наа, гүрэн түрэмнай зоноймнай байдал ондоохон байха хэн ха даа. Гэхэтэй хамта Гармажап Цыреторович ханаа наа, гарза багатайгаар гансээ олоо олохо зорилго урдад табидаггүй.

Жэшээлхэдэ, сахарта свёкло энэ жэдэ түрүүлһэн туршалга хэнгээ тариха бодой. Энэ ургамалай хайнаар ургаса байбал, нютагайнгаа олзын хэрэг эрхилэгшэд болон эдэбхитэдтэй хамтаран багахан саахарай завса бариха нюуса хүсэл Гармажап Цыреторовичтэ байжашы болоо. Туршаха, онол арба бэдэрхэ гээшэ хүбэмгэн зоригтой хүнэй зан бшуу.

Тимофей НИМБУЕВ
Россин Журналистнуудай холбооной гшүүтэ
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гармажап Цыреторович Анна Тихоновна хоёр гуша Дариматаагай теплицэ соогоо хүдэлнэ.
Авторай фото

Цахирай интернат хургуулида

ҮХИБҮҮН ХАНАМНАЙ НАЙХАН ДАА

Һаяшаг лэ гэхээр, үхибүүн һанандаа ябаа һәмди гэжэ һанахадаһни, тэрэ үеымнай шалюухан эдир хаһа харамтайгаар холодон ошоно байха юм. Эдэ зурагууд дээрэхи дуулалдажа байһан багашуудад адли Цахирай интернат хургуулида һурахадаа, баһал концерт-нааданда хабаадалсадаг һәмди. Бултадаа нэгэ үнгийн хубсаһатай, бэе бэеһээ илгаагүй, адлиханууд, пүмлэгэрхэн сула хасартай үхибүүд ябагша бэлэйбди. Тиймэһээ тэндэхи нютагай зондо "интернатдай шахамалнууд" гэжэ хэлүүдэг һәмди. Нээрэһыңе, тэрэ һайн сагта юумэн элбэг байха, элдэбын эдегээр шахуулаал һэн хада.

Мүнөө энэ шахардуу үе сагта интернатдаймнай байдал хэр юм ааб гэжэ һанагдадаг. Һаяхан намарай тэнюун шара набын унажа байһан үедэ Захаминаар ябахадаа, түрэл хургуулиингаа байдалаар һонирхон, багшанаар хүмүүжүүлэгшэдтэсэ үүлэжа эрбэб. Хургуулимнай Цахирайнгаа дунда хургуулиин хэ байшантай зэрлээд байдаг һэн. Мүнөө хаагдажа, гурбан дабхар байрынгаа хахадые эзлээд байна. Гүрэн түрэхөө тэдхэмжэ, туһаламжагүй шахуу болоһон эрдэмэй гуламтын гаргаша ехэ болоо юм аабза. Тиймэһээ хургуулиингаа хуушан байшангыг хаажа, нэгэ байрада зөөжэ ошоһониинь тайхалгүй.

Үргэн сонхонуудтай, һаруу томо столовымнай үүдэн урданайхидаал адли сэлэгтэй, амтатай эдегэй үнэр анхилһаар байба. Тэндэ олон жэлдэ үнэн сэхэ алба эһэн энэрхы сэдхэлтэй тэгосошо абгайханууд Мотя Дуся хоёрнай һанаан-һам ороодхибо. Директорэй орлогшо Валентина Родионовна Ивановатай тулзахадамни, ехэ баярлан, томо-томо альбомуудыг гаргажа, тэдэ жэлүүдтэ интернат дүүргэ-

һэн һурагшадай фото-зурагуудыг һонирхон харанабди. Маһай классай хүмүүжүүлэгшэ Сергей Сосорович Люшеевэй буулгаһан фотоһууд нэгтгэханаар альбом соо няалгаатай байна. Сергей Сосоровичнай маһандаа баһаһамнай дүрэ зурагыемнай буулгажа ябадаг юм һэн.

- Теэд яахабши... Саг үнгэрөө. Ажабайдалнай аргагүй хубилжа, мүнөөхүндэ болоод байна гэшэ аабза. Тийн гүрэнһөө бага сага тэдхэмжын мүнгэ абаһаар лэ байнабди, тийбэшье өөһэдынгөө хүсөөр энэ хүшэр байдалһаа гарасалданадди даа. Гэбэшье 180 хурагшадыг бултыең хубсаһуулаха аргагүй һэн хадаа, нэгэ заримьһыңе дулаан дэгэл, гугалаар, бүри тулюур байдалтай айнуудай үхибүүдыг гүйсэд хубсаһаар ханганабди. Жэшэһыңе, эндэһээ холо ошолтогүй, Цахираймнай үхибүүд маһандаа эржэ, баһал эдээлдэг, хубсалдаг юм, - гэжэ Валентина Родионовна хөөрэнэ.

1992 ондо Цахирай интернат хургуулида 10-11-дэхи классууд нээгдэжэ, тусхай уран һайханай эстетическэ программаар һуралсал ябуулагдажа эхилэ. Урдандаа үгы байһан мүнгэһээ, модошо дархашуудай болон мориной дэлһээр урлан хибэс нэхэгшэдэй кружогууд хүдэлнэ. Теэд эдэ кружогуудыг хүтэлбэрил, хэ шадалтай тусхай мэргэжэлтэ мүнөө хэрэгтэй. Гэбэшье захаминаар хид анханһаа алташа, мүнгэһээ, модошо дархашуулаараа суутай һэн хадаа хүршэ шютагуудһаа эржэ хүдэлхэ дуратайшуул олон байжа, энэ асуудал түргэн шийдхэгдэ. Мүнөө нэгэ хэды жэлэй үнгэрөөд байхада, нэрлэгдэһэн кружогойхидой хэһэн, бүтээһэн юумэнүүдээр һонирхонобди. Хүдөөгэймнай үхибүүд саанаһаа шуһаараа уг гарбалайнгаа түрэлхиин

бэлигыг даган абаһан лэ байна. Жэшэһыңе, 9-дэхи класса хурадаг Цыденов Володин модон дээрэ уран гараараа һийлэһэн "Үрэнүүд" гэхэн зурагта гурбан гоё үрээ мориод дэлһэнүүдээ һалхинда дэлбэлзүүлэн, урда хүлнүүдээ дээрэ үргөөд, дээшээ дэгдэхээ байһандал харагдана.

Гобелен нэхэлгын талаһаа соо ороходо, хана хаягаарнь нэгэ бүрийн нэхэмэл хибэсүүд үлгөөтэй, мориной, һарлагай, хониной, тэмээнэй ноһоһор бүтээгдэһэн зүйлнүүдыг хаража, сэдхэлээ ханахаар һэн. Багашуудыг иимэ хэрэгтэй, нарин хэрэгтэ бэрхээр һургажархиха гэшэ хайшаа юм?

- Үхибүүдэймнай түрэхид хониной ноһо асаржа үгэдэг. Хадата, Далахайһаа һарлагайхи эльгээгдэдэг. Аймаг соохи шютаг пугануудта байһан үхибүүдэй эжи, абанар арга шадалаараа маһандаа туһаламжа хүргэдэг лэ даа. Захаминай бэшэ хургуулинуудта гобелен нэхэдэг кружок үгы юм. Энэ һонин хэрэг эрхилһэн Наталья Дашиевна Балдановада баярыг хүргэнэбди. Тэмэндэ Наталья Дашиевнамнай Цахирайга гаража ябаха һанаатай байгаа, теэд бидэниинь гуйхын һайгаар гуйжа, энэ нүхэрөө эндэ үлөөжэл һалаабди. Ушарың гэхэдэ, салин хүлһэниинь бага гэшэ аабза, хоёрдохоор, ондоо хургуулинуудһаа урилга эржэл байха юм. Тийбэшье суг ажаллажа байһан нүхэдэйнгөө гуйлтаар Наталья Дашиевнамнай эхилһэн хуушан саашань үргэлжэлүүлхээс үлһэндэни бидэ тон баяртай байнабди.

Тус хургуули тухай хоорэхэдөө, интернатдай урдаа хараха "Ургы" ансамблиин амжалтыг тэмдэглэхээр байна. Хэдэн арбаад жэлдэ уран һайханай талаар аргагүй ехэ ажал ябуулһан М. Б. Хубриковта "Һургажа гаргалан хурагшадынь зүгһөө,

нүхэдэйнь талаһаа баяр хүргэгдэнэ. Михаил Бадмаевичай хүтэлбэрилдэг хүгжэмэй класса ороходо, эгээ түрүүн буряад арадаймнай хүгжэмэй инструментнүүд нюдэ хужарлуулна. Тэндэ юун үгы даа, буряад, монгол инструментнүүд дууһан суглуулагданхай. Тойроод томо-томо гэрэлнүүд тодхогдонхой, хатарай кружогойхидо аятай зохид талмай түхээрэгдэнхэй, харахада, гоё гэшэһыңе.

- Маһай ансамбль холо ойрын хото городуудаар яһала ябаһан байха. Элдэб конкурсын лауреадай нэрэ зэргэдэ оло дахин хүртөөшьебди. Хальмагта эрхэ жэлдэ үнгэргэгдэхэ "Их нааданда" ошохо урилгатайбди. Һаяхан шэнэ программа зохиожо, тэрэнээ Президентын болон Правительствоин албануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшдэй урда тээ амжалтатайгаар хамгаалжа эрээ һәмди. Иигээд концерт наада харуулхыа Улаан-Үдэ хото ошохоёо байнабди. Эдэ зурагууд дээрэ байһан артистнууд бултадаа Улаан-Үдэдэ, бусад городуудта үнгэргэгдэһэн конкурсуудай лауреадууд гэшэ, - гэжэ Михаил Бадмаевич үхибүүдээрээ омогорхон хөөрэнэ.

Эдэ хоолоор хангалгын талаар тобшохоноор мэдүүлбэл, иимэ байна. Складыг дааһыа Долсон Нимаевна Цыденоватай интернат өөрын багахан гахайн фермэтэй, хартаабха, капуста болон бусад огородой эдэ ургуулдаг газартай. Тийбэшье хамтын байрада байһан хоёр зуугаад үхибүүдтэ ехэ эдэ хоол хэрэгтэйнь ойлгосотой. Гүрэнэй бюджетдэһээ ороһон багахан мүнгэһээ хажуугаар Захаминай аймагай захиргаанай бюджетдэһээ нилээд туһаламжа үзүүлэгдэдэг юм байна. Энэ хүндэ сагта аймагай гулваа В. Б. Соктовой малшадаһыңаа

үхибүүдтэ туһа хүргэжэ байһандань, ехэ һайн гэшэ.

Буряад хэлэ, литература заадаг үнийнэй багша Валентина Доржиевна Гармаева, биологийн багша Анна Тихоновна Доржиевна, ород хэлэ бэшэг заадаг Элеонора Цыреновна Цыренова, завуч Валентина Родионовна Ивановна гэгшэдэй интернат хургуулида удаан сагта хүдэлмэрилжэ, бүхы һанаа үхибүүдтэ зориулжа байһандань ехэ баяр хүргөөд, эдэ аха нүхэдтөө ажалдань, ажабайдалдань бүхы һайн һайхание хүсэлэбди. Эдэ багшанаарай энэрхы һайхан сэдхэһы мэдэрһэн хурагшадынь һанан-һанан ябана ёһотой. Ажалай ветеранууд суг ажалладаг залуу багшанаар, хүмүүжүүлэгшэд тухайгаа магтаалай үгэнүүдыг хэлэнэ һэн. Наймадахи жэлээ ажаллажа байһан физикын багша Лариса Дабаевна Бадмаева, немец хэлэ заадаг Светлана Бадмаевна Норбоева болон бусад мэргэжэлтэдэй сааһадаа интернат хургуулиингаа нэрыг дээшэһээ үргэжэ ябаха байһандань этигэнэд. Интернат хургуулиин байгуулагдаһаар олон жэлүүдэй үнгэрөөшье һаа, эндэ ажаллаһан бэлигтэй багшанаарайнгаа аша габьяа шабинанынь зүрхэ сэдхэлдээ хоодооол һанажа ябадаг.

Интернатдаһыңаа байра соогуур ябахадаа, улаа-ягаахан хасартай эдир хөөрхэн багашуудыг харахадаа, тэрэ холын үхибүүн һайхан хаһамни һанагдаад абаа һэн... Түгэсхэлдөө хадата Захаамин нютагай гансахан интернат хургуулиин коллективтэ бүхы һайн һайхание хүсөөд, эдир залуу үетэниг эрдэмэй далай руу эрхимээр бэлдэжэ байхынь хүсэ!

Галина ЗАНАЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: "Ургы" ансамблиин эдир артистнууд.

(хургуулиин архивһаа).

95-дахи НАМАРАА

УГТАН

Эртээр унахан хюруугай хүйтэн амисхаад сэдхэл хайран шэмшэрүүлээд абаа гү, али шугын захаар сэсэглээн мойноной хангал доро үнгэрхэн залуу наһанай танил аялга болохоо соностон жэнгирээдхихэдэл гү?.. Алтан шар намарай сэлмэг хүхэ тэнтэрини уудамда дулаан ороноо ниидэжэ ябаһан тохорионуудай ганганадаантай холисолдон, гуулин шара дэглээ гүбижэ байһан шэнжэнүүд сэдхэлдэ ойлгошогүй гуниг түрүүлэн мэтэ болоно. Намарей түрүүшын ольбондо агаарта эбхэрэдэн ниидээд, доошоо унаһан набшаһандал, холын хүйтэн мүшэдэй миралзаан ялас

гээд үгы болоһон холиртол, хүнэй наһан жэгтэй һонин, дүрбэн сагай хүрдэ мэтээр эрьбелдэн, өөрынгөө намарта хүржэ ердэг гүбэ. Алтан дэлхэйн хүрһэ гэшхэлээр 95-дахи намараа угтажа байһан Ринчин тообии юун тухай бодомжолон, дүрбэн ханатай гэрэйнгээ забаалин дээрэ бурхандаа зальбаран һууна хаб... XX зуун жэлэй эхиндэ Санага нютагта түрэнэн энэ хүгшэн мүнөө Утаата нютагта бага Виктор хүбүүнэйнгээ бүлэдэ аша гушанараа харалсан ажаһуудар юм. Дүрбэн үхибүүдын - Санжай-Ханда, Ламажап, Дулма, Виктор Утаатада ажаһуудар.

Эгээл аха захань болохо Санжай-Хандань өөрөө пенсиде гаранхай, дүрбэн үхибүүдтэй. Ламажап хоёр үхибүүдтэй. Дулма Виктор хоёройдонь тус тустань арбаад үхибүүд. Дүн хамтадаа Ринчин тообии 27 ашатай, 37 гушатай, Утаата нютагтаа үри хүүгэдээрээ, аша гушанараа эгээн баян хүгшэдэй нэгэн юм!

Сагай бүхы хүшэр хүндые бэе дээрээ мэдэржэ, ээм дээрээ абалсажа гараһан энэ хүгшэн зутаалаа һаа, олон юумэ хоорэжэ үгэхэ даа.

*Танхага архи нэрэдэг,
Талхуда арһа элдэгдэг,
Һабага айраг бүлэдэг,
Һарьмайда халааһа оёдог.
Тэргэ моршһоо һалангүй
Түлэс үбһоор дуташигүй
Эршүүлхээ хойноотонгүй
Энгэр газар хахалжа,
Эршэтэ габшагай ажалай
Эхш дунда ябалсаа.
Гушаад оной хубилалта
Гулдхажа хамтаралга
Гурбанай хашу захиралта
Гунгарбаа, гасанай
Һандаралга,
Түрмын үүдэнэй хахшалга,
Түмэр буугай һаяралга,
Табан жэлээр түсэблэһэн
Таряшаад малшагай*

*Һалиралга
Энэ үеын хүлгоон соо
Эжым амар һуугаагүй
Гуламтынгаа дулаан соо
Гурбанше үгэр амараагүй.*

- гэжэ Захаминай аймагай Михайловка нютагта ажаһуудар Цыбикжап Найданов "Бургалтай" гэхэн ном соогоо эжы тухайгаа бэшэһэн байдаг. Ехэнхи буряад эхэнэрнүүдэй хуби заяае тодоор харууһан эдэ мүрнүүд Ринчин тообииндэһи сэхэ хабаатай.

Ринчин тообии бага зэргэ шэхэ хатуутай, хараа муутай болобошье, сэдхэл һонор зандаа, ороһон айлшадаа угтажа, мэндэ һайханаа хэлсэжэ, үглөөнэйнгөө сайһаа орон дэлхэйдэ үргэжэ, 95 наһанайнгаа намарые олон тоото аша гушанарайнгаа дуцаа элүүр энхэ, эльгэ тэниглэһэн угтажа байна. Энээнһээ һайхан жаргал байха гү?

Н. ГАРМАЕВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Утаата нютагта ажаһуудар 95 наһатай Ринчин тообии.
С. ГАРМАЕВАЙ фото.

Зуһаландаа газарай эдээ ургуулагшадта

ҮБЭЛЖЭДЭГ ЧЕСНОК ТАРИГТЫ

Газарай эдээ ургуулагшад үбэлжэдэг чесногыг октябрь һара соо таридаг юм. Энээн тушаа тодорхойгоор хоорэбди. Үрэжэл һайтай, һайнаар элдүүлэгдэһэн, боротой, элһэлиг хүрһэндэ чеснок дуратай юм. Үлүү ехэ шийгтэй гү, али хуурай хүрһэндэ дурагүй байдаг. Зундаа һонгино тарихан далан дээрэ чеснок һуулгажа болохогүй. Харин капуста, үгэрсэ болон бусадшые эртээр эдэһэдэг газарай эдэһэнэй һүүлээр чеснок һуулгахада, таатай.

Ямар сорг нилэбэл, дээрэб? Манай Сибириин уларилда таатай сортнууд гэбэл, "Юбилейный грибовский", "Полёт", "Отрадиенский" мүн болоно.

Хүрһээе һэндэхэнэ урид дүрбэлжэн метр бүхэндэ хахад хүнэг наг шэбхэ, 1-1 томо халбага суперфосфат, хлористо кали оруулхат. Тарилгын тээ урдахала 1 халбага аммиагай селитрэ сасажа, газартай худхаад, тармуураар жэгдэхэ хэрэгтэй. Томонууд болон дуцаа зэргын хомхоолнуудые шэлэжэ һуулгадаг. Зэргэнүүдэй хоорондо 20-25 сантиметр зайтай байха, харин хомхоолнуудай хоорондохи зай 6-10 сантиметр болохо юм. 5-6 сантиметр гүнзэгыгээр һуулгахат. Үбэлэй хүйтэнһөө дадалжа, дээрэһэнь 2 сантиметр зузаанаар торф дэлгэжэ, аргааханаар тэгшэлэн тараадаг.

"СИБИРСКИЙ САД" һонинһоо абтаба.

МВД-һээ мэдээсэнэ

БЭДЭРЭЛГЭ ХЭГДЭНЭ

Буряад Республика дотор үнгэрөөд байһан долоон хоногой туршада 485 гэмтэ ябадал болоһон байна. Эндэ 8 хүн алуулһан. 13-ниинь хүндөөр гэмтэһэн, дүрбэн эхэнэр хүсөөр эдлэгдэһэн, 251 хулгай хэгдэһэн, наркотическа бодосууды хэрэглэдэг 41 хүн баригдаһан байха юм.

Сентябриин 22-ой 19 час 20 минутада Хүдэри-Сомон тосхондо эдээ хоолой томо склад галай аюулда орожо шатаа. Столовын энэ складай хушалтань, эдээ хоол хадагалдаг холодильник галда дүрөө. Дүн хамтадаа 30 миллион түхэригэй гарза хэгдэбэ.

Сентябриин 24-нэй үдэшэ Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудар эрхэтэнэй гэр сооһоо пистоледей дүрбэн патрон, 32 грамм хорото зүйл абтаа. Гэрэй эзэн мүнөө мурдэлгэдэ оронхой.

Хяагтын-Адагай 8-дахи магазинице Даагша имэ мэдээсэл милициин таһагта дуулгаба: "Сентябриин 24-нэй үдэшэлэн хоёр сэрэгшэ хүбүүд магазинай фундамент задалжа, тэрээн руу орохо гэжэ ябаһаар баригдаа". Магазин соо табигдаһан дохёо үгэдэг түхээрэлгэнь хүдэлөөгүй байшоо.

Улаан-Үдын Барилгашадай проспектеэр ажаһуудар эхэнэрэй гэртэ ороһон танигдаагүй хулгайшад 15 миллион түхэригэй зөөри хулгайлһан байна. Хулгайшад үдэр дунда гэрэйн үүдэнэйн замагта түлхюур тааруулжа ороһон байгаа. Эдэнэр "Панасоник" гэжэ видеокамера, арһан дэгэл, малгай болон бусад зүйлнүүдые абһан байха юм. Хулгайшад баригдаагүй, бэдэрэлгэ хэгдэнэ. Т. БАДМАИН.

Уншагты, һонирхохол байхат

ОКЕАНАЙ ОЁОРТО ВУЛКАНУУД ТЭНЭРДЭГ ГҮ?

Энэ зуун жэлэй тэн багаар вулканууды шэнжэлдэг эрдэмтэд океанууд соо вулканууд тэнэрдэг юм гэжэ үшөө мэдэхшьегүй, тухайлхашьегүй байгаа бшуу. Һүүлшын арбаад жэлэй хутасаа соо үнгэргэгдэһэн шэнжэлэлгын дүнгөөр дэлхэйн океануудай заримдань нэгэ миллион квадратна километртэ аяар 4000 хүртэвр вулкан бии гэжэ элирүүлэгдэбэ. Энээнэй 200-нь океануудай оёортонь километр гү, али километрһээ халта дээшээ тэнэржэ гарадаг байна. Юүндэб гэхэдэ, океануудай даһнатай уһан гүнзэгүдөө айхабгар ехэ даралтагай байһан ушарһаа тэнэрхэн газуудтань бага бэшэ һаад ушарууһа бшуу.

ХАНГАЛ ҮНЭРТЭЙ СҮМЭ

Дэлхэй дээрэ ори ганса хангал үнэртэй сүмэ Иранай Тебриз хотодо бии. Энэ сүмэ 600 жэлэй саада тээ баригдаһан юм. Тийхэдэ барилгын үедэ тусхай барилгын холисо бэлдэжэ, ларза (мускул) гэхэн тусхай зүйл нэмэһэндэнь, тэрэнэйн үнэр мүнөөшье болотор анхилһаар зандаа.

ЯМАРШЬЕ НАҺАНДАА ДУРЛАХАДА, ХОРИУЛТАЙ БЭШЭ

Энэдхэгэй эрхэтэн залуу наһандаа суута барилдаашан ябаһан, эгээл хүсэгэй барилдаашадта барюулагдадаг домог түүхэдэ ороһон Дроначария гэгшын нэрэмжэтэ шанда хүртэһэн 96 наһатай Гурү Хануман мүнөө үедэ өөрынгөө түрдэ бэлдэжэ, ехэл сүлөө забдагүй.

Хэдэн жэлэй саада тээ ээлжээтэ шагналаа абахала Париж хото ерэхэдэ, Хануман инаг дуранай мэдэрлэдэ абганшоо бэлэй.

Энэ баяр ёһолоодо байсаһан нэгэ убсанса тэрээндэ халуун дурагай байһанаа, оорынгөө мэдэрлэдэ тайлбарилжа, гэрлэхэ тухайгаа һаан һандангүй баадхажа орьбо. Нарин нагай джентельмен байһан хадаа Хануманай тэрэнэй гуйлгандань арсажа шадахагүй байһанинь мэдээтэй юм ааб даа.

Нүхэрлнь болохо хүнэй хүсэлөөр һая гэрлэгшэдтэ зориулагдаһан хонхын дуун дүрбэн жэл үнгэрхэн хойно Хануманай 100 наһатай болоходонь соностохо юм. Эгээл нимэ наһандаа айл бүлэ болохо гэшээ эгээл таатай, зохисотой хаһа гэжэ Энэдхэгэй спортын патриарх тоолодог байна. Хадамда гараха болоһон тэрэ эхэнэр бүримһэн зүбинолоо түргэжэн үгөө юм ааб даа. Тэрэ заяата нүхэрһөө дүрбэн наһаар залуу болоно. "Үшөөл дура татасатай зандаа юм" гэжэ Хануман оорынгөө мэдэрэл элэрхэйлһэн байдаг.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ. РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕКТИ С.Д. РИНИЧИНОВ (редакторай орлогин), Б.М.Ж. ЖИГЖИГОВ (харюусалгата секретарь), Р.Б. ГАРМАЕВ (Буряад Республикын Президентгын ба Правительствын аппарат), Д.Д. СУИДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), тайтгуудые даагшад: Г.Х. ДАШЕЕВА, Ц.Ц. ДОНЦОГОЙ, С.Д. ОЧИРОВ, Т.В. САМБЯЛОВА, В.И. ПИИТАЕВ (хэблэгэй директор).	Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвиллин үйлэ, 23, "Буряад үнэн" газетгын редакци.	Газетгэ хэблэлэй 2 хууданан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэг 4317. Хэблэлдэ тушаагдаһан сэг 17.00.	"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетгэ хэблэгдэ. Директорэйн телефон: 2-40-45. Б-0079-дүхи номертойгоор бүрихэлдэ абтапхай. Заказ № 7864.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмын - 2-54-54, редакторай орлогинь - 2-68-08, харюусалгата секретаринь - 2-50-52, секретаридай - 2-62-62, таһагууд: шийтхэн-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой/эрдэмэй болон һуруулинуудай - 2-60-21, (даагшань), 2-57-63, олонингтын хүдэлмэринин ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнүүд: Агинскэ - 2-42-19; Закаменскэ - 30-61.
"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-35-95.